

פ ר ט י - כ ל
ישיבה יא/שכ"ח של הממשלה
כ"ג בחשוון תשכ"ח - 26.11.67

נכחו השרים: ל. אשכול - יו"ר, י. אלון, ז. ארן, מ. בגין, י. בורג, מ. בנטוב,
י. ברזילי, ח. גבתי, י. גלילי (עד סעיף 87), מ. דיין, ז. ורהפטיג, י. ישעיהו,
מ. כרמל, י. ספיר, פ. ספיר, מ. קול, ח.מ. שפירא, י.ש. שפירא, א. ששון.

נעדרו השרים: א. אבן (בחו"ל)
ז. שרף (בחו"ל)

י. עוזאי - מזכירת הממשלה
מ. זנדברג - יועץ כלכלי לשר-האוצר (בסעיף 83)

סדר היום:	79.	סקירות
	80.	שאלות
	81.	[REDACTED]
	82.	נסיעת שר-המסחר-והתעשייה
	83.	המלצות-ביניים (שלב שני) של הוועדה הציבורית לבדיקת חוקי הגנת הדייר
	84.	חובת האחיות הקולקטיבית בהצבעה בכנסת בעניין פיחות שער הלירה
	85.	נוהל להארכת תוקפן של תקנות שעת-חירום
	86.	הענקת אות שירות למגוייסי שירות עבודה במלחמת ששת-הימים
	87.	פיצויים לכנסיות שנהרסו או ניזוקו במלחמת ששת-הימים
	88.	הסתייגויות להצעת חוק-תזכיר רישוי מתווכים
	89.	מגבית מיוחדת למען ירושלים

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני פותח את הישיבה.

אני מבקש שהיום לא תהיינה סקירות, מאחר שתהיה לנו ישיבה ביום ג', בהשתתפות שר-החוץ א. אבן, ועל-כן אני פטור, אלא אם יש לשר הבטחון דבר דחוף וחשוב.

79. סקירות

שר הבטחון מ. דיין:

כל הדברים שאני מספר הם חשובים, אם כי אינם דחופים, כי לרוב אלה דברים שקרו במשך השבוע. אבל יש דבר אחד בעל אופי עקרוני שעליו ברצוני למסור כאן.

היתה לי פגישה עם גנרל בול לאחר שהוא חזר ממצרים. הוא הודיע שהמצרים מסכימים לשני דברים: (א) הגברת מספר המשקיפים; (ב) קשר אלחוטי בין המשקיפים משני צדי התעלה. אמרתי לו שבזמנו הבענו הסכמתנו לכך וזה נשאר בתוקפו.

הגברנו את הפטרול בין פורט-סעיד לבין אותו מקום שבו טיבעו את המשחתת "אילת", אני מניח שהחברים מבינים למה הכוונה.

אחר-כך העלה הגנרל בול מחדש שלושה נושאים עליהם נתתי תשובה שלילית: (א) שסירה של האו"ם תעסוק במעבר מצד לצד ומחוף לחוף; (ב) תהיינה סירות של האו"ם לאורך תעלת-סואץ; (ג) הליקופטרים. הוא אמר שבשלושה דברים אלה אין לו ממצרים, לא תשובה חיובית ולא שלילית. בפעם הקודמת שאלנו מה המצרים אומרים, והמצרים שאלו מה הישראלים אומרים. הוא מבקש להשיב לגופו של דבר, והוא מתחייב לא להביא את תשובתנו לידיעת הצד השני. הוא אמר שמזכיר-האו"ם, או-תאנט, והוא רוצים לדעת את עמדתנו בשלוש נקודות אלו.

אמרתי לו מה עמדת ישראל ביחס למעבר סירה מצד אל צד. יש לנו סירה טובה - בינתיים התקנו אחת המעברות המצריות, שאפשר להעביר עליה גם טנקים - ואנחנו מוכנים להעמיד אותה לרשות האו"ם בכל עת שירצו. אינני חושב שהאו"ם זקוק לצי נוסף, הם יכולים להשתמש בסירה שלנו, שנהיה מוכנים להעמיד אותה לרשותם בכל עת שיצטרכו.

ביחס לסירות לאורך התעלה - העמדה שלנו היא, שאם זה בליווי הצדדים, לפי הנוהג ביבשה שמשקיפי-האו"ם הולכים בליווי "ליאזון אופיסר", אפשר לדון בזה ואני אתמוך בהצעה זו. אבל אם כוונתו שסיורים אלה ייעשו בלי השתתפות הצדדים, יש בזה שינוי לעומת נוהג הפטרולים גם ביבשה, ויש בזה משום התערבות צד שלישי, ולכך עמדתנו שלילית.

באשר להליקופטרים - זה כמו במקרה הים, וכאן זה עוד יותר חמור, באשר הם יכולים לטוס מעל השטח ולראות את ריכוזי-הצבא.

הוא רשם לפניו דברים אלה ובזה נסתיימה פגישתי עם בול. הוא הודיע אחר-כך פרטים על סידורים טכניים של תוספת משקיפים וכו'.

דבר שני שברצוני למסור, זה ביחס לאירועים והתקריות שקרו במשך השבוע. הקצב של הנחת מוקשים אינו פוחת. הרמטכ"ל מסר בוועדת-השרים לענייני בטחון פרטים על המאמצים המוגברים שעשינו, בקשר לתוספת מארבים, בעיקר בעמק בית-שאן. רצינו באמצעות המארבים לתפוס את כנופיות החבלנים, אבל לא הצלחנו. לא נוכל לעמוד במאמצים מוגברים אלה בלי סוף, ולמשך זמן רב.

כפי שאמרתי, קצב הנחת המוקשים אינו קטן. במשך השבוע הניחו תשע פעמים מוקשים בקו זה של הירדן, אחד מהם היה ליד כפר-רופין, והלילה נכנסו חבלנים למשק אשדות-יעקב, הם פרצו את הגדר, נכנסו לתוך המשק, הניחו ששה מיטענים שלא פעלו, ומניחי-המוקשים יצאו חזרה דרך השער שהיה פתוח. למרות הגברת המארבים, לא הצלחנו לתפוס אף אחד מהם, והם גם לא הקטינו את קצב הפעולה.

מסרתי בוועדת-השרים לענייני בטחון, שיש להם עכשיו תגבורת נוספת לזו שהסורים נותנים להם, יש גדוד פלשתינאי מהצבא העיראקי, של מי שהיו פליטים, ומסתבר שהמלך הירדני לקח תחת חסותו את העניין הזה, היות והעיראקים יושבים בירדן. לפי הידיעות שיש לנו עכשיו, מאמנים עכשיו חוליות של "אל-פאתח" במפרק, וקציני הגדוד לוקחים אותם במכוניות עד הגבול ומחזירים אותם. אלה פליטים פלשתינאים שהם בצבא העיראקי, ומאחר שהרוח הכללית בירדן היא בעד פעולות-חבלה אלו, ולאחר שגם הירדנים עצמם עושים זאת; הם לעיתים מצטרפים, ואלה אנשי-צבא מאומנים.

השבוע היו שלוש תקריות, בהן נפגעו אנשים, מחוץ למקרים של הנחת מוקשים. בשתיים משלוש התקריות נפגעו גם ערבים. על מוקש אחד שהונח בדרך פטרולים עלה טרקטור שמוביל ירקות, ערבי אחד נהרג ואחד נפצע. אתמול זרקו רימון על מכונית צבאית שעברה במרכז אל-עריש, הכוונה היתה שהרימון יפול בתוך המכונה הצבאית ויהרוג את היושבים בה, אבל הרימון פגע בדופן המכונית ונפל,

ופגע בשמונה ערבים אשר היו בקרבת מקום; זה היה בשוק.

התקרית הקשה ביותר שהיתה השבוע, ודאי קראתם עליה בעתונים, שבה הופל מטוס שלנו בצד השני, היתה ליד גשר אום-א-שורט. שם הערבים הזיזו בלילה - לפי ידיעותינו, שלא על-דעת המלך, ואולי גם על-ידי הערמה עליו, אחיו של חוסיין שהוא המלך בהיעדרו, כנראה החליט "לדפוק" את היהודים - הם הורידו טנקים עד לגבול ופתחו באש. הפעם עשו זאת בלי מוקש, כי בדרך-כלל כאשר הפטרולים שלנו מגלים מוקש ויורדים לפרק אותו, נפתחת עליהם אש. פה לא היתה הטכניקה הזאת. הם פתחו בשעות-הבוקר באש-טנקים על המוצבים שלנו. באותו רגע לא היה לנו שם שום נשק בעל כושר שווה. העברנו לשם שני טנקים, מפקד פלוגת-הטנקים נהרג, והטנקים היו צריכים להסתלק, מאחר שלא יכלו להחליף אש. כדי לא לצאת בכוש-פנים, היו צריכים לתת תגבורת מיידית, והתגבורת המיידית שאפשר היה לתת היתה אווירית. הכוונה היתה לפגוע בטנקים שלהם על הגבול, ובפעולה זו נפל מטוס שלנו, "ווטור", בצד השני.

עד כמה שידוע לנו, טייס המטוס צנח חי, והוא נהרג על-ידי הערבים על הקרקע. בראשונה הם שלחו שדר שהם מצטערים מאוד, שיעבירו אותו אלינו במלוא הכבוד הצבאי, והשדר כלל גם הבעת התנצלות על זה שעשו לינק' בטייס. כאשר היינו צריכים לקבל את הגופה, הם אמרו שהם יחזירו אותה בעוד שבועיים בתנאי - וכאן צירפו רשימה שלמה של דברים - שנחזיר את כל החפצים של השבויים הירדניים:- אינני יודע על איזה חפצים הם מדברים; כן דרשו שנחזיר להם גוויות של אנשים שחסרים אצלם. בדרך-כלל אנחנו לא נמנעים מלהחזיר להם גוויות, אם מישו יודע איפה קבור חייל ירדני אין לנו התנגדות להעברתו. הם הגישו ערימה שלמה של טענות, או מפני שגופת-הטייס היא במצב כזה שאינם רוצים להחזיר אותה, או מסיבות אחרות. ברגע האחרון הם הודיעו שיחזירו את הגופה כעבור שבועיים, אם יתנו להם זה וזה וזה.

בזה נסתיימה סקירת. דבר שלישי שרציתי למסור,

וזו ההודעה השבועית השגרית, מספר העוברים השבוע לירדן הגיע ל-1600 איש, מזה כ-400 מתושבי עזה. בעניין זה אני חייב תשובה לשאלת השר בנטוב בישיבה הקודמת, כי לא ידעתי את התשובה במקום: מאז ה-5 ביולי עד ה-18 בנובמבר עברו בסך-הכל קרוב ל-67 אלף איש, וליתר דיוק 66,922 אלף איש. המדובר באלה שנרשמים.

בדרך-כלל אני מכין דברים אלה לקראת כל ישיבה,

כדבר שיגרתי, נוסף לכך שבועדת-השרים לענייני בטחון יש דיון יותר מפורט. אם סקירה זו מיותרת, אני ברצון רב אוותר עליה. יכול להיות שמספיק מה שנמסר בוועדת-השרים לענייני בטחון.

שר הסעד י. בורג:

אני אינני מוותר עליה, זה לא מספיק לגבי אלה

שאינם חברי ועדת-הבטחון.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה לא נימוק, כי אז אין צורך בוועדת-שרים

לענייני בטחון. אם נתחיל כאן בוויכוח, אין צורך בוועדה.

שר הסעד י. בורג:

אני דיברתי רק על הסקירה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה לברך את השרים בגין וגבתי לשובם

מסירים בחוץ-לארץ.

השר מ. בגין :

אני מצטער שלא הייתי כאן ברגע פתיחת הישיבה,

אני מבין שראש-הממשלה הודיע שנטפל בעניינים מדיניים ביום ג', עם שובו של שר-החוץ. אני הייתי מציע שהיום נחליט לפחות על הודעה בקשר עם שליחות הנציג של המזכיר-הכללי של האו"ם, ובקשר לנאומו של נאצר. אם הממשלה-כולה אינה יכולה לטפל בזה, אני מציע להטיל זאת על ועדת-שרים. אני חושב שבעניין זה קשה לחכות שניים-שלושה ימים, העולם מחכה לתגובתה של ממשלת-ישראל.

ראש הממשלה ל. אשכול :

רוב החברים כאן חושבים שאפשר לחכות בעניין זה

עד שובו של שר-החוץ. בינתיים הוא הודיע משהו, וגם חברים אחרים אמרו איזה דבר. אפשר לחכות עד יום ג', ואפשר היום להודיע שביום ג', עם שובו של שר-החוץ, תוקדש ישיבת-הממשלה רק לעניינים מדיניים.

80. ש א ל ו ת

שר הבריאות י. כרזילי :

שאלתה לראש-הממשלה, בעתונים רבים נתפרסם, כי

ראש-הממשלה בראיון עם כתבי העתונות של הרסט הודיע שיינתן ביטוי פומבי לתמיכה של ישראל בארצות-הברית, במדיניותה בוויטנאם. הייתי רוצה לדעת אם זה נכון, ואם זה לא נכון, למה זה לא הוכחש? פעם הוסכם בינינו שאם יהיה שינוי במדיניות שלנו לגבי וייטנאם, זה יובא שוב לשולחן-הממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם קראת מה שכתבי הרסט פירסמו, אני מתפלא שלא קראת מה שהודיעו בשם לשכת-ראש-הממשלה בעתוני ישראל, ושם נאמר בלשון אדיבה שאנו תמהים מאוד על אופן מסירת הדברים. לעצם העניין יכולתי להגיד: לא דובים ולא יער, אבל לא רציתי להאשים קבוצה גדולה של עתונאים, שהם אומרים לא-אמת. ישבתי שעה ארוכה עם שלושה-ארבעה אנשים, כל אחד מהם שאל שאלות, לא קראתי מה שהם כתבו. כאשר הם יצאו, פנה אלי אחד ואמר שהוא רוצה לשאול אותי איזה דבר. עוד בהתחלה התניתי שהם יתנו לנו לעבור על החומר לפני הפירסום. האיש הזה אמר שלדעתו צריך לעזור לג'ונסון ושאל מה יחסנו. זה היה מסוג הדברים שהרימאן אמר, כשהוא היה פה, שהיה רצוי שהידידים שלנו בארצות-הברית יידעו שאנחנו מעריכים את המדיניות של ג'ונסון. אמרתי שהידידים שלנו יודעים זאת. איך הוא הגיע לפירוש הזה - אינני יודע.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

בתור ידיד אתה כנראה גם בעד זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

משום כך הודענו שלשכת-ראש-הממשלה תמהה על אופן

הפירסום של הדברים האלה.

נכון שפעם אמרנו שאם יהיה איזה דבר, אנחנו

נשוב ונדון בזה, אולי כדאי פעם לדבר על עניין זה של וייטנאם.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

כדאי לדבר.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אפשר לרשום זאת. יכולתי להגיד שזה שקר, אבל לא ראיתי עד עכשיו שתפארתנו על הדרך הזאת, וחשבתי שהודעה כזאת, זו דרך יותר טובה.

שר השיכון מ. בנטוב :

קראתי באחד העתונים שהתזמורת הפילהרמונית נוסעת עכשיו ליוון. נדמה לי שזה עכשיו הזמן הגרוע ביותר. הם שם אסרו את הקומפוזיטור החשוב ביותר שלהם, והוא יושב בבית-הסוהר. אנחנו יודעים איך התנהג בזמנו טוסקניני נגד הפאשיזם האיטלקי, עכשיו יש סכסוך בין יוון לתורכיה, יש חשש של מלחמה, למה לנו להיכנס לזה?

השר מ. בגין :

מה הממשלה יכולה לעשות בעניין זה?

ראש הממשלה ל. אשכול :

השאלה נשאלה, אם יש כאן שר שהוא מטפל בזה,

יבדוק ויכין תשובה.

השר מ. בגין:

נדמה לי שזה שייך לשר-החינוך.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

הם לא שואלים אותי בעניינים כאלה, רק כאשר דרוש להם עוד כסף הם פונים אלי. אני מוכן לברר זאת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

עד כמה שידוע לי, היתה הצעה כזאת שירדה מסדר-היום, והיא אינה אקטואלית יותר. היה כנס אמריקני בינלאומי...

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנחנו לא ניכנס לוויכוח, היתה שאילתה. או שעונים עליה או לא. אני חייב לך שתי תשובות לשאלות ששאלת בישיבה הקודמת, תקבל על-כך תשובה בכתב מחר.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

חסוי

עמוד:

חסוי

82. נסיעת שר-המסחר-והתעשייהמוכיר הממשלה י. עוזאי :

דרושה כאן החלטה פורמלית, כי בשבוע שעבר שכחה הממשלה לאשר את נסיעת שר המסחר-והתעשייה לאירופה. שר-החקלאות ימלא את מקומו.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני כבר כמה פעמים שאלתי מתי נגיע למצב ששר שנוסע ימנה כממלא-מקומו משהו שמתמצא בשטח שלו. שר המסחר-והתעשייה אינו מבין בחקלאות, ושר-החקלאות אינו מבין בתעשייה, וזה סידור קבוע שאחד מחליף את השני בהיעדרו.

מ ה ל י ט י ם : לאשר נסיעתו של שר המסחר-והתעשייה לצרפת ולשויצריה, לפגישה עם שגרירי ישראל במדינות השוק המשותף, לוועידת שרים של ארגון "גאט'ט" ולפגישות בענייני יצוא והשקעות, למשך כעשרה ימים, החל ביום י"ז בחשון תשכ"ח (20.11.67).

שר-החקלאות ימלא מקומו של שר המסחר-והתעשייה

בעת היעדרו מהארץ.

שר המשטרה א. ששון :

האם לא נשמע את סקירת שר-החקלאות? לדעתי זה

חשוב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

כבר אמרתי שאנחנו יכולים למלא ישיבות שלמות
בסקירות, ואנחנו מוכרחים להתקדם בסדר-היום. הודעתי בראשית הישיבה שהיום לא
תהיינה סקירות.

83. המלצות-ביניים (שלב ב') של הוועדה הציבורית

לבדיקת חוקי הגנת הדייר

שר השיכון מ. בנטוב:

ידוע שעוד בזמן כהונתה של הממשלה הקודמת הוחלט
לבדוק את עניין שכר-הדירה, וכל מה שנוגע לחוק הדייר. אז נתמנתה ועדת-רווה,
ואני מבין שיש תקווה כי בעוד כמה חודשים היא תגיש חוות-דעת במלואה, אבל
בינתיים היא הגישה המלצות-ביניים. פעם ראשונה היא הגישה המלצות-ביניים בקשר עם
העלאת שכר-הדירה, תוך הסתמכות על זה שערך-הלירה יורד וצריך לפצות את
בעלי-הבתים. פעם שנייה היא הגישה לפני איזה חודשים המלצות-ביניים הנוגעות לשתי
נקודות בלבד, מתוך הקומפלכס השלם של הבעיות הקשורות לחוק הגנת הדייר.

שתי הנקודות האלה נוגעות א) לשחרור בניינים
חדשים שניבנו אחרי 1953 מתחולת חוק-הגנת-הדייר; ב) לשחרר מחוק-הגנת הדייר אותן
הדירות בבניינים שניבנו לפני 1953, שמתפנות על-ידי הדיירים, ושהן תחזרנה
לבעל-הבית, מבלי שהגבלות חוק הגנת הדייר תחולנה עליהן.

הייתי סבור שבעייה זו היא די סבוכה, יש טענות
צודקות לבעלי-הבתים, וטענות צודקות גם לדיירים, ויש גם בעייה של מדיניות
כללית, ואין זה מקובל שוועדה, אשר צריכה להכין חוות-דעת ולהגיע למסקנות
סופיות, לא תביא את הקומפלכס במלואו, אלא תשלוף כל פעם נקודה מסוימת, ותביא

אותה לשולחן בגלל לחצים.

ברצוני לומר עכשיו מהו ההיקף בנוגע לשתי ההמלצות האלו. מה שנוגע לבתים שניבנו מאז 1953, שם החליטו על דחיית תחולת החוק לחמש שנים, ואחר-כך לעשר שנים, ולחמש-עשרה שנה, והכוונה היתה לעודד על-ידי-כך השקעות בבנייה פרטית. התברר שבמשך חמש-עשרה שנה אלו ניבנו רק חמש-מאות דירות לשכירות מסוג זה. ניבנו הרבה דירות, אבל רובן ניבנו למכירה, ורק חמש-מאות דירות לשכירות, וזהו ההיקף של הבעיה בה דנה ההמלצה.

ביחס לדירות המתפנות - חוק-הגנת-הדייר חל על 30

אלף משפחות, ועל 2,000-3,000 בעלי-בתים, שהם בעלי הדירות האלה. הציבור הזה מחולק כמובן בין תביעות בעלי-הבתים לבין תביעות הדיירים. בעלי-הבתים טוענים שיש מספר לא-קטן של דירות, אשר נתפנו מסיבה זו או אחרת, והן עומדות ריקות, ואין משכירים אותן, כי לא רוצים להכניס אנשים עם תשלום דמי-מפתח.

ביקשתי כמה פעמים שבעלי-הבתים יתנו לי רשימה של

דירות אלו, שהן פנויות באמת ועומדות ריקות, ולא קיבלתי שום רשימה. אני מניח שלו היו הרבה דירות כאלו, הייתי מקבל את הרשימה. לא קיבלתי שום רשימה, ונדמה לי שאין דירות רבות כאלו. לציבור אין עניין קונקרטי בדירות הפנויות האלו, כי הן מועטות מאוד. אין ספק שבשכילם יש בזה עניין פוליטי, להתחיל ליצור עובדה של ביטול חלקי של תחולת חוק-הגנת-הדייר, לפני שהוועדה מגיעה למסקנות סופיות לגבי החוק הזה.

לכן אני חושב שישלזה כרגע לא ערך מעשי, אלא

ערך עקרוני. לרבים יש חשש שהיענות לתביעה זו כרגע זה עלולה ליצור מצב שבעלי-הבתים יתחילו להשתמש בכל-מיני אמצעים כדי להכריח דיירים, על-ידי אמצעי-לחץ שונים, לצאת מהדירות, אחרי שיקבלו פיצוי קטן. יש כאלה שמביאים את התקדים הידוע של "רחמניזם" בלונדון, אותו יהודי שעשה מיליונים על-ידי הוצאת

דיירים בלחץ, וכנראה שארגון של בעלי-בתים יהודים עמד מאחוריו. שם המצב הוא כאשר הדיירים יוצאים, הדירה חוזרת לרשות בעל-הבית, והיו מקרים שנקטו אמצעים כדי להכריח דיירים לצאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אולי אתה מוכן להביא דוגמה במה אפשר להכריח

דייר לעזוב?

שר השיכון מ. כנטוב:

בעל-הבית היה מכניס לדירה סמוכה או לקומה עליונה אנשים שהיו עושים רעש כל הלילה, או משפחות של כושים עם הרבה ילדים, והאנשים לא יכלו לחיות ומוכרחים היו לברוח.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בשביל זה יש משטרה.

שר השיכון מ. כנטוב:

החשש הוא שבמקרים רבים זו עלולה להיות התוצאה.

אין לי כל ספק שיש להכניס ריפורמה כללית בעניין זה, אבל אינני מתאר לי שהדבר היחידי יהיה ביטול ההגנה, בלי שיבוא איזה דבר אחר במקומו. כך ייווצר מצב שבעלי-הבתים יוכלו בקונדוקטורה מסויימת להעלות את שכר-הדירה בלי גבול, ומישהו שלא ישלם מיד, אפשר יהיה להוציא אותו מהדירה. אין לי כל ספק שנצטרך לדון על אלטרנטיבה שיהיו בה אלמנטים סוציאליים, שלא יפגעו גם

בבעלי-הבתים, אבל זה דורש דיון על הבעייה בכללותה ולא לגבי קטע מסויים אחד.

ביחס לבניינים חדשים - יש לי תזכירים של "רסקו", בהם אנחנו דנים על הנחות ממסים, הכרה בהשקעות מאושרות וכו', אם כי הדבר קשה מאוד. בדרך-כלל במצב היום, אם מישהו בונה דירות-להשכרה כהשקעה, שכר-הדירה צריך להיות בערך 300 ל"י לחודש, כולל החזקה, ולבעל-הבית לא נשאר יותר מ-6%-7% מההשקעה שלו. לזה אין הרבה קופצים, ואין גם אנשים שיש להם כסף. צריך לעשות זאת בצורות שונות של סובסידיות, או לתת הנחות במסים, בחומרי-בניין ובכל-מיני דברים, כדי להוריד את שכר-הדירה. אני יודע שעכשיו עוסקים בזה. כלומר, עידוד הבנייה אינו יכול להתבסס רק על זה שלא יהיה חוק-הגנת-הדייר, כי זה האלמנט הקטן ביותר.

לכן אני מציע להעביר את הדיון בבעייה זו לדיון על הצעה קונקרטית כיצד לעודד את הבנייה-להשכרה ולהשקעות פרטיות. אני מציע סעיף זה לקשור עם הדיון ביחס להשקעות ועידוד הבנייה.

ביחס לסעיף השני של ביטול תחולת החוק על דירות ישנות, אני מציע להמתין עם זה עוד כמה חודשים, עד שתהיינה לפנינו ההמלצות המלאות של ועדת-רווה, ואז נוכל לדון על שיטות שתבואנה במקום השיטה הקיימת, לדעתי אי-אפשר להחליט על ביטול בלי שיבוא דבר אחר במקומו.

מר מ. זנדברג:

המלצות-הבניינים של ועדת-רווה קשורות בשני סעיפים בלבד, ולמעשה אלה שני סעיפים שהוסכם עליהם לפני הקמת ועדת-רווה. לא ביצענו אותם בזמנו בגלל טיעון דומה של שר-השיכון דאז, מר יוסף אלמוגי, ואז הוחלט להטיל את הכל על ועדת-רווה. ועדת-רווה הגיעה למסקנה שזו בעייה מאוד מסובכת, ובינתיים אפשר להביא רק המלצות-ביניים.

לגבי בתים שחוק-הגנת-הדייר אינו חל עליהם יש מיגבלה של "חרב דמוקלס", ובכל פעם מאריכים את התקופה שהחוק אינו חל עליהם. כל עוד ישנה המיגבלה הזאת, לא יבנה איש בישראל דירות-להשכרה, כי אינו יכול לדעת מראש אם בעוד כמה שנים לא יאריכו שוב את מניעת ההגבלה. אינני רוצה עכשיו להיכנס לנימוקים, מדוע חשובה לנו בניית בתים בהון פרטי להשכרה. הסרת המיגבלה הזאת הכרחית, כדי שנוכל לגשת להכנת הצעת-חוק קונקרטיית.

אני תומך בדברי שר-השיכון, שלאחר שתהיה הצעת-חוק קונקרטיית יהיה דיון, אם פה או בוועדת-השרים לענייני כלכלה, אבל אי-אפשר להתדיין כל עוד קיימת מיגבלה זו. זה לגבי הסעיף הראשון בהמלצות ועדת-רווה.

הסעיף השני הוא ביחס לבניינים שניבנו לפני 1954 ושחוק-הגנת-הדייר חל עליהם. המלצת-הבניינים אומרת, שכאשר המשכיר והשוכר מגיעים ברצונם החופשי לסידור שהשוכר לא ישלם דמי-מפתח, אלא ישלם שכר-דירה יותר גבוה, החוזה הזה יהיה בר-תוקף. היום החוק מבטל את החוזה, אפילו אם שניהם חותמים על החוזה ומסכימים שחוק-הגנת-הדייר לא יחול עליהם. אנחנו רוצים שהחוזה יהיה בר-תוקף בכל מקרה. פה לא מכבידים על אף אחד. זה יחול כמובן רק במקרה שהדייר מסכים לכך.

אני מציע לאשר את המלצות-הבניינים של ועדת-רווה, זה לא יחול על אלה שגרים בדירות מוגנות. כל עוד לא גומרים את הדיון בכל הבעייה בוועדת-רווה, הטענה היא לא טענה, כי הבעייה היא כל-כך מסובכת, שזה כבר שתיים-שלוש שנים שדנים בזה, והם הגיעו למסקנה שזה יקח עוד הרבה מאוד זמן. ההצעות הנוכחיות הן כל-כך לא-מרחיקות-לכת, שאין כל סכנה לאשר אותן בינתיים.

השר י. ספיר :

אני שומע שעניין זה הועלה עוד לפני ועדת-רווה. העניין הזה עבר את כל האנסטנציות של אנשים שלמדו אותו כהלכה, ואני מבין שוועדת-רווה הגיעה פה-אחד למסקנה, שאין לקשור זאת עם הבעיות הנוספות העומדות לדיון, וששני דברים אלה צודקים במאה אחוז.

קודם-כל באשר לדירות שהתפנו תוך הסכם בין בעל-הבית והשכן, שהיה מוגן על-פי חוק הגנת-הדייר. השכן קיבל דמי-המפתח לא מדייר חדש, אלא מבעל-הבית, עכשיו הדירה פנויה וניתנת להשכרה. אין שום כורח שיכול להוציא דייר נגד רצונו וכלי שיקבל פיצוי מתאים. הדירות הללו עומדות ריקות, ויוצא שחוק-הגנת-הדייר אינו חל על הדייר, אלא על הקירות. האנשים שעשו דבר זה יודעים יפה מאוד, שגם אם הדייר יחתום על חוזה, ויתחייב לשלם כמה שישלם, אם ילך לבית-המשפט יבטלו את ההגנה. אין מצב כזה בשום מקום בעולם, זוהי התעללות. אינני רואה כל סיבה מדוע עניין, שהוא תוצאה של הסכם חופשי בין שני צדדים, יהיה נתון לחוק שאינו חל עליהם.

דבר שני, כפי שהסביר מר זנדברג, איננו יכולים לרמות אנשים. הם בנו דירות אלו להשכרה על-יסוד הנחה שלא יהיו מוגנים על-ידי-חוק-הגנת-הדייר. העובדה שהאריכו דחיית תחולת החוק פעמיים, הביאה למצב אחר לגמרי. דייר שרוצה לשכור דירה, יכול לשכור אותה ואין יכולים להכריח אותו לשלם שכר-דירה גבוה. אולי להיפך, הבתים שניבנו לפני 1953 יהיה כדאי להשכיר אותם יותר זול, אם לא יחול עליהם חוק-הגנת-הדייר. בעל-הבית ישכיר את הדירה ב-200 או 300 ל"י לחודש, אם העניין יגיע לבית-המשפט, יבטלו זאת, ובעל-הבית יקבל 50-60 ל"י לחודש. כמה זמן אפשר לסחוב עניין כזה שגובל עם התעללות?

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

ברצוני לשאול את שר השיכון, ביחס לסדרי הדיון שהוא מציע לנו לנהוג לפיהם: כמה זמן אפשר לסחוב ענין שוועדה ציבורית פעמיים אישרה אותה פה-אחד ומבקשת להחליט עליו? הממשלה ממנה ועדה לבדיקת בעיה מסויימת, אם יש חילוקי-דעות מביאים אותם בפניה והיא מחליטה. הממשלה פעם אחת דחתה זאת וביקשה עוד פעם לבדוק, מאז עברו שנתיים, אם דוחים את זה עוד הפעם, זה מערער את אמון הציבור באפשרות של ועדות ציבוריות כאלו להביא לסיכום איזה דבר.

כיוון שהוועדה עוד הפעם ביקשה לאשר זאת, אחרי דיון נוסף בעניין, אני חושב שעלינו לקבל זאת. אני יודע, אדוני שר השיכון, שכל הסוציאליסטים, הרוצים במשטר סוציאליסטי אינם מוותרים בינתיים על תיקונים סוציאליים. אני מבקש שהממשלה בינתיים תאשר תיקונים אלה, וכאשר ועדת-רווה תגיש את המלצותיה, יהיה מקום לקיים דיון במכלול הבעיות.

שר האוצר פ. ספיר :

אני מצטרף לתביעת השר קול.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מעמיד להצבעה את הצעת שר-השיכון

ה צ ב ע ה :

בעד הצעת השר בנטוב - 2 קולות;

נגד - רוב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מבין שאנחנו מקבלים את המלצות-הביניים של

ועדת-רווה.

השר י. ספיר:

האם לא צריך להיות אישור הממשלה לתיקון החוק?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

ודאי, צריך להכין הצעת-חוק לתיקון החוק.

מר מ. זנדברג:

צריכה להיות החלטה שמתקנים את החוק בעניין זה.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אני מבקש הודעה אישית בעניין זה: החוק הראשון

של תשי"ג, שהתחיל בביטול הפיקוח היה לפי הצעת-חוק פרטית של חבר הכנסת השנייה, וזו היתה הצעה שלי.

מ ח ל י ט י ם :
לאשר את המלצות הביניים (שלב שני) של הוועדה
הציבורית לבדיקת חוק הגנת הדייר.

1) קול בעד ההצעה לדחות את ההחלטה בנדון עד שתוגשנה ההמלצות הסופיות של הוועדה הציבורית).

= = = =

ראש הממשלה ל. אשכול:

אנו עוברים לסעיף ג': רשות להשכלה גבוהה.

השר י. ספיר:

אני מבקש לדחות זאת לשבוע הבא. יש פה כמה אספקטים שהייתי רוצה ללמוד אותם.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

זה מונח כבר כמה שבועות בתיקים של חברי-הממשלה, למה לדחות? אני מתנגד לדחייה.

השר י. ספיר:

בינתיים התברר לי שיש עוד אספקטים שאינם ברורים. אני מבקש לדחות זאת רק לשבוע אחד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

בדרך-כלל זה נוהג אצלנו, שנענים לבקשה כזו, אני רק מבקש שבשבוע הבא לא יהיה עוד משהו שיבקש דחייה.

שר העבודה י. אלון:

אולי צריך להזכיר שבשבוע הבא יהיה דיון על

התקציב.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

לכן אני מתנגד. נתחיל בדיון, ייתכן שלא נסיים

אותו השבוע, ונסכם אותו בשבוע הבא.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מציע שעכשיו נחליט כי בשבוע הבא ידברו

שניים בעד ושניים נגד, ולא יהיה ויכוח ארוך.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אם דוחים זאת לשבוע הבא, אני מציע לקבוע, שאם

במשך השבוע לא תבואנה הסתייגויות, יראו דבר זה כמאושר. אם תהיינה הסתייגויות - נדון בהן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

הצעתי שבשבוע הבא ידברו, חוץ מהמרצה שניים בעד ושניים נגד, ובינתיים כל-אחד ילמד את העניין.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מבקש לקבוע בשבוע הבא כסעיף ראשון את הדיון בתקציב, ואם הוא יהיה קצר נגיע גם לזה.

= = = =

84. חובת האחרייות הקולקטיבית בהצבעה בכנסת

בעניין פיחות שער הלירה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השבוע היה בכנסת דיון על הפיחות, ונראה לי שזה מחייב, והייתי רוצה להיות בטוח שחברי-הממשלה וסיעותיהם יצביעו בעד מה שהממשלה החליטה. אם אין ערעור על-כך, נוכל להמשיך הלאה.

שר האוצר פ. ספיר:

אני בטוח שחברי-הכנסת ישתכנעו מדברי תשובתי.

השר י. ספיר:

אני הצבעתי כאן בעד, ואצביע כך גם בכנסת. כאשר לסיעה - העניין עומד לדיון בהנהלת הקואליציה. הבינותי שמחר דנים בזה, ועל-כן אינני יכול להתחייב על-כך לגבי הסיעה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אינני יודע מה זה נוגע לקואליציה, לממשלה זו יש איזה קודקס. על העניינים לפרטיהם דנים בוועדת-השרים לענייני כלכלה, שאתה חבר בה. חשבתי לנכון להגיד פה, שהממשלה וסיעותיה בכנסת מצביעות בעד.

שר הבטחון מ. דיין:

במקרה הנוכחי אני כמעט בטוח, לא שמעתי כל הסתייגות לכך מצד חברי רפ"י, ואני בטוח כי יצביעו בעד. אבל פעמים אחדות שאלתי את עצמי על הסטאטוס שלי, ואולי גם של שרי גח"ל. עד כמה שאני יודע יש שלוש אינסטנציות לבירורים: הממשלה, ועדות-הממשלה והקואליציה. הקואליציה מטבע הדברים דנה, ויכול שר בממשלה, אם אינו בטוח בעמדת מפלגתו, להגיד שהוא רוצה בירור בקואליציה. אחת מן השתיים, או שאנחנו בקואליציה - אני מדבר עכשיו על היחסים ביני ובין מפלגתי; כפי שאמרתי, אני הצבעתי בעד, אבל חברי מפלגתי יכולים להגיד: יפה מאוד מצדך, אבל אנחנו רוצים דיון בקואליציה, אולי נשכנע את כל הקואליציה - או שאיננו שותפים בקואליציה. חסר פה רובד אחד בדיון. חברי סיעתי אינם אוטומטים, ובכל פעם שעומדת שאלה לדיון - אינני מדבר על המקרה הזה, מקרה של פיחות גם אי-אפשר להביא לדיון מוקדם בקואליציה - דברים שבדרך-כלל באים לדיון מוקדם בין חברי הקואליציה, חברי רפ"י אינם משתתפים בו, כי אינם מוזמנים, אבל אחר-כך, כאשר מגיעים להצבעה, מבקשים מהם להצביע בעד. 62

אני מבקש שכאן מישו יסדיר את העניינים, או שיהיה מותר להם להצביע נגד, או שיוזמנו לדיון מוקדם בקואליציה, הרבה פטנטים אין בעניין זה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

אינני רוצה לדבר על בעיות הקואליציה והשאלות שנגע בהן שר-הבטחון. יש בעיות רציניות מאוד של הממשלה ושל המדינה, שביחס אליהן מתקבלת תמונה מסולפת בציבור, וזה נראה משונה מאוד.

הפיחות זה אחד העניינים שדנים בהם בלי דיון קודם בהנהלת הקואליציה. בממשלה היה רוב גדול בעד, ורק שני שרים הצביעו נגד, וגם זה פורסם. העם קיבל את עניין הפיחות מתוך הבנה, לא היתה בהלה, וגם בבנקים היה שקט. אבל ככנסת, נציגי המפלגות המשתתפות בממשלה דיברו בנוסח, כיצד צריך להמריד את העם נגד הפיחות.

שר האוצר פ. ספיר :

דרך-אגב, היללו ושיבחו את המיתון על תוצאותיו.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

בכנסת כאילו כולם היו נגד, והיו בודדים שאמרו

מלים טובות.

שר הבריאות י. ברזילי :

רק חבר-הכנסת יצחק גולן.

שר האוצר פ. ספיר :

גם חברי-הכנסת צדוק, שורש וכ"ץ. היו

כחמישה-ששה שדיברו בעד.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

התמונה שנתקבלה בכנסת היתה סילוף התמונה בממשלה, והשאלה כיצד מחנכים את העם לעניין כה רציני. זה בדיוק ההיפך ממה שצריך להיות. לדעתי חברי-הממשלה ומפלגותיהם צריכים להבין שזה בלתי-טבעי. הממשלה מצד אחד, והמפלגות שמשתתפות בממשלה הופיעו בכנסת כאילו הן היו באופוזיציה לממשלה. איש לא הבין מה מתרחש.

שר העבודה י. אלון:

יש כמובן גם אספקטים ציבוריים לשאלה זו, אבל קודם-כל זו שאלה תחוקתית לפי דעתי. חוק המעבר (תיקון מס. 6), 1962, אינו משאיר צל של ספק, שחבר בממשלה נושא בפני הממשלה באחריות להצבעתו במליאת הכנסת וכן להצבעת הסיעה שלו בעניינים רציניים, אלא אם קיבל היתר להימנע, הוא חייב להצביע בכנסת בעד עמדת הממשלה. זה דבר אלמנטרי של אחריות קולקטיבית. אין ספק שהפחות זה מהדברים הקרדינליים שהממשלה עוסקת בהם בין נושאי הכלכלה, לא פחות חשוב מהתקציב, ולא פחות חשוב מהצבעת אמון או אי-אמון.

לי לא נראית הטענה, שהושמעה בהזדמנויות אחרות, בשולי הוויכוח התקציבי, שחברים אשר הצטרפו לממשלה ערב המלחמה, חלה עליהם אחריות רק בענייני חוץ ובטחון. זה לא נראה לי, כי אין להבדיל בין חוץ ובטחון ובין כלכלה ומשק. לא יעלה על הדעת שהממשלה תחלק את השרים בין אלה שעוסקים בתפקידים הירואיים, ואחרים בחטיבת-עצים ושאיבת-מים. אינני מעלה על דעתי שכנושא כזה לא יצביעו בכנסת בעד כל הסיעות המיוצגות בממשלה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לפי-שעה לא היה ניגוד.

שר העבודה י. אלון:

בעתונים ראיתי דברים על-כך.

השר מ. בגין:

על החלטת-הממשלה לפיחות, כדי להשוות את שער-הלירה לשער השטרלינג, נודע לי במכסיקו. אילו הייתי משתתף בישיבת-הממשלה שדנה בעניין זה, הייתי מרים ידי נגד ההצעה, אבל לא הייתי נותן פירסום להצבעתי, אלא אם הממשלה תחליט שהצבעותיה הן גלויות מלכתחילה או בדיעבד.

אשר לכנסת, מחייב אותי העקרון של אחריות משותפת של הממשלה בפני הכנסת, וזה כולל גם את החלטותיה. משום-כך ביקשתי אמש את הסיעה, שאני נמנה עליה, שתרשה לי להצביע בכנסת בעד. לא השתתפתי בדיון. הממשלה החליטה, ואם אינני עוזב את הממשלה בגלל החלטותיה, אני נושא באחריות כל החלטה שהיא קיבלה.

עכשיו באה השאלה הגדולה שהיא שאלה קונסטיטוציונית רצינית מאוד, ואני רוצה לומר לשר אלון, שלא בקלות אנחנו יכולים לפתור אותה. אני מקווה שסיעתי תרשה לי בכנסת להצביע בעד, אבל זה בכל-זאת מצב, שהוא בהחלט סואי-גנריס, שלא היה קיים מאז קום המדינה, ולא היה כדוגמתו בשום מדינה דימוקרטית אחרת. הצטרפו לממשלה שלושה שרים, שלא על-פי כוחן הפרלמנטרי של הסיעות, ולא על-פי קווי היסוד שנדונו בקואליציה, וללא כוונה שבעניינים מסויימים הם נושאים באחריות ובעניינים מסויימים אינם נושאים באחריות. בדיוק

להיפך. חבר-ממשלה נושא באחריות לכל החלטותיה של הממשלה, ואם שר יגיע למסקנה שאינו יכול לשאת באחריות, עליו לשלוח מכתב מסויים לראש-הממשלה שאינו יכול לשאת באחריות, עליו לשלוח מכתב מסויים לראש-הממשלה.

שר הדואר י. ישעיהו :

אבל החוק אינו מבחין.

השר מ. בגין :

אני מגיע לזה. ביחס לסיעות, זה לא מצב שמאפשר לדבר עליו באופן אוטומטי. הסיעות הפרלמנטריות הן בנות-חורין. אי-אפשר לצפות שיבוא חבר ויגיד: היות ואני נושא באחריות, גם על הסיעה להצביע בעד כל החלטה של הממשלה. אין דבר כזה. זה פרלמנט. גם בפרלמנט הבריטי יש חברים במפלגה אחת, שהיא בממשלה, ובפרלמנט הם מדברים נגד הממשלה, ואיש לא משיג על זה. אחרת, במקום שהפרלמנט יפקח על הממשלה, הממשלה תכתוב גם לפרלמנט. איננו רוצים להפוך את היסודות של משטר פרלמנטרי.

לכן, בעיית הסיעות היא רצינית מאוד, וצדק שר-הבטחון באומרו שצריך לשבת על המדוכה. אדרבה, נבחר ועדה מיוחדת עם שר-המשפטים, ונבדוק מה המצב.

ברצוני להוסיף ולומר ששר-העבודה קרא את חוק המשמעת הקואליציונית בצורה פשטנית ולא משפטית. נדמה לי שדווקא סיעתו של שר-העבודה התנגדה לזה בזמנו, אבל זה לא קובע. החוק נתקבל, וכל עוד הוא קיים, הוא מחייב את כל סיעות-הקואליציה. אבל יש עוד דבר שלא צריך לשכוח אותו, נאמר: אלא אם הממשלה תסכים. אז אפשר לקיים דיון, ובו יתברר אם הממשלה אינה מסכימה.

שר העבודה י. אלון:

זה בדיוק מה שהצעתי כסעיף לסדר-היום.

השר מ. בגין:

עוד לא הוחלט על אי-מתן הסכמה. ידוע לי מהעתון שחברי מפ"ם הצביעו נגד בממשלה, ובכנסת הם רוצים להימנע. אם הממשלה תתיר להם - זו זכותם; אם תאסור, לדעתי חובתם להצביע בעד בכנסת, אף-על-פי שכאן הצביעו נגד, זו משמעות החוק. אם אני מבקש רשות להימנע, צריך להחליט על זה עכשיו, לפני שהעניין יובא לכנסת.

אשר לסיעה - צריך לברר באופן יסודי מה במקרה כזה. השר יוסף ספיר ואנכי במקרה אחר, בדיון על "ארובות" - (הדיון על תחנת רידינג) - ביקשנו להבין את מצבנו. לא צריך להחריף את המצב, צריך להבין. אנחנו משתתפים בממשלה, זו סיעה שבעקיפין משתתפת בממשלה, במצב מיוחד ולתפקיד מיוחד, אבל לא תמיד זה מתקבל. אנשי הסיעה אינם אוטומטים, כמו שאמר בצדק השר דיין. בעניין הפיחות יש לחה"כ באדר דעה יסודית, והוא אינו מוותר עליה. אינני יכול להכתיב לו.

שר האוצר פ. ספיר:

חלק מהדעות שהובעו בכנסת נבעו מנימוקים אי-רציונאליים, כולל חה"כ באדר.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני רוצה להתחיל מהפסוקים האחרונים של השר בגין. מה המצב הקיים עכשיו? יש כאן מפלגה אחת, שבממשלה הצביעה נגד הפיחות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

מנין זה ידוע? באחד העתונים היתה אפילו ידיעה שאחד החברים הדתיים הצביע נגד.

שר השיכון מ. בנטוב:

פה ידוע שהצבענו נגד.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני מודיע באופן מוחלט שזה לא יצא מאתנו. אם עכשיו הממשלה מתירה לסיעותיה, שרוצות להימנע - להימנע, ישנו רוב פרלמנטרי גדול בעד הפיחות, לגופו של עניין. יש המערך, המפד"ל ול"ע. אני חושב שזה רק יוסיף תוקף וכבוד גם לעניין וגם לממשלה, הדבר ידוע בציבור, אנשים דיברו בכנסת, הסיעות שהן נגד הפיחות דיברו בעניין זה דברים גלויים.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לפי הדיבורים בכנסת, רובם נגד.

שר הבריאות י. ברזילי:

אני מדבר לפי ההצבעות כאן.

שר העבודה י. אלון:

כאן גם גח"ל הצביעה בעד.

שר הבריאות י. ברזילי:

לא יעלה על הדעת שסיעה, שהשר שלה הצביע כאן בעד, תקבל זכות-הימנעות, וסיעה ששריה הצביעו כאן נגד, תצטרך להצביע שם בעד. מוכרח להיות דין אחד, ואני חושב, שכיוון שיש רוב פרלמנטרי בעד הפיחות, צריך להעניק זכות להימנעות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לדברי שר-הבטחון, אני בטוח שאין שום עיכוב, שתהיה ישיבה של הקואליציה, וישתתפו בה אלה שיטענו לשר דיין, שאם הוא הצביע בעד, זה לא מחייב אותם. אני מוכן לדאוג שתהיה ישיבה כזו. השאלה מה יטענו לשר בגין שלא היה ולשר יוסף ספיר שכן היה. אם זו השאלה - צריך לקיים ישיבה של הנהלת-הקואליציה.

שר הבטחון מ. דיין:

השאלה היא אם רפ"י היא חלק מהקואליציה, כי אינה מוזמנת לישיבות. אם רפ"י בקואליציה, זה עניין של קווי-היסוד. אני מניח שמה שהשר בגין אמר מתייחס לשאלה שאם מדברים על מפלגות אלו כחלק מהקואליציה, איך מתחלקים התיקים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה מעלה שאלה שאינני מסוגל לענות עליה מיניה וביה. השאלה היא אם רפ"י הציעה עצמה להשתתף בקואליציה. כולנו יודעים שהעניין כפי שהוא יש בו משהו לא בסדר. אם בעניין זה חברים אומרים שהם רוצים להשתתף בישיבות הנהלת הקואליציה, זה יינתן להם.

השר ברזילי עשה את המלאכה בשבילי גם על-חשבון השרים בגין ויוסף ספיר, והוא כמעט ויצדק. הנימוק הוא: היות ויש בין כה רוב, תנו לנו להצביע כפי שאנחנו מצביעים. אז אני שואל: על מה שברנו כל-כך הרבה חניות בזמן המשא-ומתן על הקואליציה? היתה מפלגה שאמרה שבעניין מסויים יש לה עמדה משלה, ועל זה הוסכם. אחר-כך אמר משהו שיש עניינים מצפוניים, שגם בהם צריך להתחשב. עד היום הזה עוד לא קם אדם שיודע להגדיר מה זה דבר מצפוני ומה לא. יש דברים כאלה שאי-אפשר להכניס את כולם לתרמיל אחד. אתחיל ממפ"ם. זו לא פעם ראשונה שנתקלנו בשאלות כאלו, אבל לא יעלה על הדעת שנסכים לזה, שמפ"ם בעניין זה תצביע נגד.

שר השיכון מ. כנטוב:

אין הצעה כזאת.

שר הבריאות י. ברזילי:

נימנע.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני נגד הימנעות. אם תידרשו להצביע, אינני חושב שאתם יכולים להשתמש בנימוק שהציבור בין כה לא יודע. אולי בהזדמנות זו תעשה לעצמה המפלגה חשבון, אם לא כדאי לה להיזהר קצת בהופעותיה, אם תדע שהיא צריכה אחר-כך להצביע, ואז הקהל עשוי לשאול אותה על אופן הצבעתה. זה לא נוח, אז מפלגה עושה לה חשבון והיא נזהרת בדיון, אינה יכולה לסמוך על חברים שצריכים לעמוד באש ולהגן על דבר שבממשלה החליטו עליו, כי חשבו שזה טוב ונחוץ.

יש מנהג כזה, שסיעה שואלת רשות להימנע במקרה של אמונה וענייני מצפון. זה לא שייך לעניינים של אמונה ומצפון, ואם יידרשו להצביע, אז אותו דין יחול בעניין זה על כולם. אני ברגע זה לא יכול להסדיר את הקשר הקואליציוני שייקבע. אני זוכר שפעם אמרתי לחברים אחדים: אתם דורשים להשתתף בוועדות אלו ואלו, כלכליות ופיננסיות, והם אמרו לי: ודאי, אנחנו נושאים באחריות. אז אי-אפשר ליהנות משני העולמות.

אני מבקש עכשיו לא לעשות ויכוח, ונעבור להצבעה.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני בכל-זאת מבקש רשות לשני פסוקים.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לא ניכנס לוויכוחים, השאלה היא אם מפ"ם יכולה

להימנע בהצבעה בכנסת.

שר העבודה י. אלון:

השאלה היא לא רק לגבי מפ"ם, אלא לגבי כל

הסיעות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נלך אחד-אחד.

שר הבריאות י. ברזילי:

צריך להיות דין אחד, ונחליט על הכל.

שר השיכון מ. בנטוב:

יש רק שתי סיעות שמבקשות רשות להימנע.

השר מ. בגין:

אתה מדבר על הסיעות או על חברי-הממשלה?

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מדבר על שני הדברים יחד, אבל יכולים להפריד

בין הסיעות ובין חברי-הממשלה, אם רוצים.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני מבקש להצביע את עניין הסיעות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה דורש רשות הימנעות לסיעות ולחברי-הממשלה?

שר השיכון מ. בנטוב:

אני אינני חבר-כנסת, ואינני צריך להצביע בכנסת.

השר מ. בגין:

גם השר ברזילי איננו חבר-כנסת ואינו מצביע.

שר השיכון מ. בנטוב:

הבקשה למתן רשות להימנעות היא כדי שלא יהיה משבר. שתי הסיעות הן סוברניות והן יכולות להחליט להימנע. אם זה לא יינתן - נהיה במצב של משבר?

ראש הממשלה ל. אשכול:

כן. נהיה במצב של משבר.

השר מ. בגין:

מבחינה קונסטיטוציונית, נדמה לי שלגבי הסיעות
אי-אפשר כאן להצביע. החוק אינו מדבר על סיעות, אלא על חברי-ממשלה והסיעות
עליהן הם נמנים. ההצבעה היא על חברי-ממשלה ולא על סיעות.

שר העבודה י. אלון:

אני קראתי כאן את החוק, החוק חל על סיעות.
הנהלת הקואליציה היא מוסד וולונטרי.

השר י. גלילי:

אין ספק בזה, שזה חל על סיעות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה פירוש מפולפל מאוד. אנחנו כבר דנו בעניין
זה איזה פעמים.

השר י. גלילי:

אני כבר ניסיתי את "התרגיל" הזה, והתברר לי
שהוא לא עלה יפה.

שר האוצר פ. ספיר:

אם השרים ברזילי ובנטוב אינם חברי-כנסת ואינם
מצביעים, זה חל על מפ"ם שבעתיים.

שר השיכון מ. בנטוב:

על זה מדובר.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם כן, ישנה הצעה אחת, ישנם חברי-ממשלה...

שר הבריאות י. ברזילי:

חברי-הממשלה מצביעים בעד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

יש הצעה, שהסיעות בכנסת יינתן להן להימנע. אולי אפשר להפריד? אפשר להסכים לטענה של רפ"י וגח"ל, כי היתה להם איזו טענה.

שר השיכון מ. בנטוב:

בחוק אין שום דבר על זה.

שר הבריאות י. ברזילי:

בייחוד שכאן הם הצביעו בעד.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

לגח"ל ולרפ"י יש טענה, שאינם משתתפים בקואליציה, וגם אנו אומרים שזה לא בסדר, אם הם נושאים באחריות ולא בכל דבר - יכולים להשפיע, את זה צריך לסדר באיזה אופן.

שר הבריאות י. כרזילי:

לא נוכל לשאת בזה, שפה יצביעו בעד ושם יצביעו

נגד.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מעמיד להצבעה את ההצעה שתינתן רשות להימנעות בהצבעה בכנסת לסיעות שמבקשות זאת.

ה צ ב ע ה :

בעד - 4 קולות;

נגד - רוב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

השרים וסיעותיהם בכנסת מתבקשים להצביע בעד. אפשר להציע לקואליציה להזמין את סיעות רפ"י וגח"ל לדיונים, אם הן תפנינה, ואם יש להם מה להגיד בעניין זה, יכולים שם לדון על-כך.

שר הבטחון מ. דיין:

המדובר בעניין הפיחות? עניין הפיחות זה מקרה קיצוני שאותו אי-אפשר להביא לדיון קודם בקואליציה ואחר-כך להחליט, כי אי-אפשר לפרסם על-כך מראש. אני מדבר על עניינים אחרים, שבהם אינני בטוח מה תהיה עמדת סיעתי, ואז אני יכול לבקש שהממשלה לא תחליט לפני שהקואליציה תדון ותחליט. אין אנחנו צריכים להיות חברי הקואליציה כדי להיות בטוחים שכל הסיעה חייבת בזה. דווקא עניין הפיחות אי-אפשר להביא לדיון מוקדם בהנהלת הקואליציה, ואני לא דיברתי על מקרה זה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה עוררת בעייה, נבדוק אותה.

השר מ. בגין:

אני מבקש שהחלטה זו של הממשלה, לא יינתן לה שום פירסום במשך 24 השעות הקרובות. אמנם זה לא עניין בטחוני, אבל פירסום ההחלטה יעמיד את הסיעות במצב קשה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מסכים שמזכירת-הממשלה לא תמסור על-כך, ואני מקווה שלא תהיה הדלפה, כל החברים מתבקשים, גם על-ידי בעל ההצעה ובכלל, לא לספר מה שנעשה פה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

עניין הפיחות, זו לא שאלה מצפונית.

השר מ. בגין:

אם אתה מוכן לבוא לסיעתנו ולשכנע את חבריה, תבוא עליך ברכה. אינני יכול להתחייב שהיא תצביע בעד. אני אצביע בעד לאור החלטת-הממשלה, אבל את הסיעה צריך לשכנע. אם יהיה משבר - יהיה משבר.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

יש לך השפעה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני מוכן שפירסום ההחלטה יידחה ליותר מ-24

שעות.

שר האוצר פ. ספיר:

לפי בקשתו של השר בגין דחיתי את תשובתי לוויכוח בכנסת ליום ג', מתוך הנחה שעד אז יהיה זמן לחברי הסיעות לשכנע אחד את השני.

ראש הממשלה ל. אשכול:

במקרה כזה, אם סיעה מסויימת תבקש ששר-האוצר יופיע לפניה ויסביר את הדברים עוד הפעם, הוא ודאי יעשה זאת, כשם שנעשו דברים כאלה גם במקרים אחרים. זה המכסימום שצריך לעשות למען מנוע משבר.

מ ח ל י ט י ם : (ברוב נגד 4 קולות) לא להרשות לחברי-ממשלה ולסיעותיהם להמנע מהצבעה בכנסת על אישור הודעת הממשלה בעניין פירות שער הלירה.

85. נוהל להארכת תוקפן של תקנות שעת-חירום

שר המשפטים י.ש.שפירא:

העניין הוא בתקנות לשעת-חירום, שהשרים מוציאים, אם תקנות אלו אינן מובאות לאישור בכנסת בזמן, הן מתבטלות וחדלות להתקיים. הכנסת אינה יכולה לשמש כחותמת-גומי שמאשרת את הדברים באופן אוטומטי.

היתה דרישה מצד כמה חברי-כנסת וחברי הנהלת-הקואליציה, מתוך דאגה לאישור והארכת תוקף התקנות לשעת-חירום בזמן - כי הן נכנסות לתוקפן תוך שלושה חודשים מיום אישורן - שהשרים יבקשו את ההארכה לפחות ששה שבועות לפני תום תקופת תוקפן של התקנות. בהתאם לכך, יש כאן לוח של זמנים שיאפשר מצד אחד לשרים שיש להם הסתייגויות לתקנות, להביא את הסתייגויותיהם לממשלה, כדי שהממשלה תספיק להכריע בדבר במקרה של התנגדות. ומצד שני - להבטיח בכל-אופן שהתקנות תובאנה לאישור הכנסת לפחות ששה שבועות לפני מועד תום תוקפן.

אני מציע לקבל את ההצעה כפי שהוכנה בכתב.

השר מ. בגין:

צריך להביא זאת לוועדת החקיקה?

שר המשפטים י. ש. שפירא :

זה רק עניין של נוהל.

השר מ. בגין :

זאת אומרת שביחס לתוכן נוכל להתווכח?

שר המשפטים י. ש. שפירא :

תמיד.

מ ח ל י ט י ם :
לאשר את ההוראות המ"ב בדבר הנוהל להארכת תוקפן
של תקנות שעת-חירום.

86. הענקת אות שירות למגויסי שירות עבודה במלחמת-ששת-הימים

(נספח מס. 324 אשר נשלח אל חברי-הממשלה.)

שר העבודה י. אלון :

אני מזדרז לומר שאין הכוונה לעיטור צבאי כדרך
שניתנה לחיילי צה"ל, בין שלחמו ובין שהיו בעורף. מדובר על אות מיוחד שלא ידמה
בצורתו ובמראהו לעיטור צבאי. אנחנו במשך תקופת-החירום שקדמה למלחמה, במלחמה
עצמה ותקופה מסויימת לאחריה, הוצאנו צווי-קריאה לעבודה על-פי סמכות מיוחדת,
ל-74 אלף עובדים. בעיקר בתעשייה חיונית ובשירותים חיוניים. עובדים אלה עבדו
במאמץ מיוחד, במאמץ של זמן ופריזון גבוה, והבטיחו אספקת מזון, דלק, דואר,
תובלה, אישפוז ועבודה תקינה במפעלי מערכת הבטחון בתקופת-החירום כולה.

אני יודע שבמערכת הבטחון מתלבטים ביחס למתן אות לעובדים שעבדו במערכת הבטחון. אני חושב שצריך לזכות את כל העובדים האלה בהערכה מיוחדת, זה חשוב למוראל של אנשים, ואני אפילו מעיז להגיד, פיצוי לכמה מהם שלא ניתן להם ללכת למלחמה.

אני מציע להעביר הצעה זו לוועדת-השרים לסמלים וטקסים, ושהיא תדון בזה. נוכל להביא בפניה הרבה דוגמאות. אינני רוצה להעסיק את הממשלה בפרטים, אני מציע לקבל החלטה עקרונית ולהעביר זאת לוועדה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אם נתחיל לסכם את מקבלי האותות, או הראויים לקבלם, יתברר שיש בישראל יותר מ-2.5 מיליון יהודים.

שר הבריאות י. כרזילי:

זה צריך לכלול גם את כל הרופאים והאחיות.

שר העבודה י. אלון:

הם כלולים בזה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

אז צריך לתת אות כזה לכל חיילי צה"ל.

שר הסעד י. כורג:

אני הגשתי הסתייגות להצעה זו. אני נגד אינפלציה במתן אותות-הצטיינות. אי-אפשר יהיה להבדיל בין עובד לעובד מאותם 74 אלף העובדים שקיבלו צווי-ריתוק, ואז צריך לתת לכולם אות-הצטיינות.

שר העבודה י. אלון:

לא מדובר באותות-הצטיינות, אלא אות-שירות או

הוקרה.

שר הסעד י. כורג:

אתה מציע לתת לך סמכות לקבוע את הקריטריונים כל זמן שאינני יודע מהם הקריטריונים. קשה להגדיר בדיוק מה זה אות-השירות. אני חושב שדבר שניתן ל-74 אלף איש מפסיד מערכו, וכבר אינני מדבר על ההוצאות הרבות שהדבר יגרום: הכנת התעודה, והדפסת הכתובת על המעטפה, זה עניין של מאות אלפי לירות.

ראש הממשלה ל. אשכול:

וביטול יום-עבודה לכשיבואו לטקס לקבלת האות.

שר הסעד י. כורג:

עובד שעבד לפי צו-קריאה ועשה מאמץ עליון מילא את חובתו, לעשות קצת למעלה מזה, גם זו היתה חובתו, בעד זה לא מגיע אות-הוקרה, ואני מסתייג בעניין זה.

שר החינוך והתרבות ז. ארן:

ואז מגיע האות הזה לכל האמהות בארץ.

השר מ. בגין:

הכוונה להעביר זאת לוועדה מיוחדת, שמטפלת

בענייני סמלים.

שר הסעד י. בורג:

השאלה היא אם להעביר זאת אליה באופן עקרוני,

ואם אנחנו מאשרים את העקרון.

שר השיכון מ. בנטוב:

אני יודע שלא צריך להתנגד להצעה כזאת, אבל זה עושה כאילו איזו הבדלה בין אנשים שהתאמצו לבין אנשים שלא התאמצו. יש הרבה אנשים, אשר עשו שירות רב, גם מבלי שקיבלו צו-קריאה. היו הרבה אנשים מעל גיל-גיוס שעשו מאמץ גדול, וזה כאילו כבר לא נחשב. בקיבוצים גייסו את רוב הגברים, ואלה שנשארו, היו צריכים לעבוד פי שניים או פי שלושה כדי שהמשק ימשיך לפעול. זה לא היה על-פי צו-קריאה. קשה מאוד יהיה להופיע בפני אנשים שעבדו 12-14 שעות, שלא על-פי צו-גיוס, והם לא יקבלו אות-הוקרה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני פונה לבעל ההצעה שיסיר את ההצעה.

שר העבודה י. אלון:

אני מוכן ליפול, אבל למה לסגת?

השר י. גלילי:

כיוון ששר-העבודה עומד על הצעתו, אני לימינו
על-מנת להביא לכך שהעניין יועבר לוועדה, ואולי שם נמצא דרך ל"פטרון", כדי
לבטל את ההצעה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

לדעתי זה לא ייגמר בזה. אני מוכן להעמיד זאת

להצבעה.

ה צ ב ע ה :

בעד העברת ההצעה לוועדה - 3 קולות;

נ ג ד - רוב.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אין המינימום הדרוש להעברת ההצעה לוועדה.

מ ה ל י ט י ס : (ברוב קולות) לא להעניק אות מיוחד למגוייסי שירות עבודה במלחמת-ששת-הימים.

(4 קולות בעד ההצעה להעביר את הנושא הנ"ל להחלטת ועדת-השרים לעניין אות מלחמת-ששת-הימים).

87. פיצויים לכנסיות שנהרסו או נזקו במלחמת-ששת-הימים

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני קבעתי בעניין זה פגישה עם מר זנדברג, אבל אחר-כך ביקש שר האוצר לדחות את העניין. אני חושב שזה מקבל ממדים כאלה, שזה מחייב להכריע לכאן או לכאן. הם מפרסמים שהממשלה תשלם פיצויים, והם חושבים כאילו זה בכיסם, ואי-אפשר יהיה לחזור מזה.

שר האוצר פ. ספיר:

אם הם מדליפים, זה לא מחייב אותנו.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני מוכן להציג את הבעייה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אתה כבר פעם הצגת אותה, ואמרת שזה עניין של 3

מיליון ל"י.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אולי קצת פחות, זה תלוי בוועדה שתנהל את

המשא-ומתן.

אינני רוצה לבסס זאת מבחינה משפטית, יש דברים שאפשר לבסס אותם מבחינה משפטית ושהם יתקבלו, יש תביעות שלדעתי יש להיענות להן מבחינה מדינית. במסגרת הוצאות המלחמה יש להביא, לדעתי, דבר זה בחשבון. אין כל-כך הרבה מקומות קדושים שנוזקו, ולא נוכל להימלט מזה. שילמנו כבר קצת פיצויי מלחמה, כל-מיני משרדים שילמו בעד נזקים ונכנסו למשא-ומתן. בסופו של דבר לא נוכל לעמוד כאן בפני הלחץ, ואם לא נעשה זאת, נאבד את היתרון של רצון טוב. כיוון שזה לא סכום גדול, אני מציע להעביר זאת לוועדה של שלושה משרדים: ראש-הממשלה, האוצר והדתות, כדי לעבור על התביעות ולבדוק אותן. אני חושב שעל-ידי משא-ומתן אפשר יהיה להפחית את הסכום ולהגיע למינימום. ייתכן שזה יתפצל, כי בינתיים כמה תביעות באו על סידורן. לא נוכל להשתמט מזה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני מבין שהעירייה טיפלה בכמה תביעות.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

וגם משרד הבטחון. יתחיל לחץ על המשרדים. אני חושב שיש הצדקה לזה, בייחוד שמדובר על מקומות קדושים, וכל-כך הרבה פורסם בעניין זה.

שר האוצר פ. ספיר :

אני מציע להעביר זאת לוועדה של ארבעה משרדים - אפשר גם להגביל אותה בזמן - כדי שתבדוק בכמה כסף מסתכמות התביעות האלו.

ראש הממשלה ל. אשכול :

השר ורהפטיג הציע זאת.

שר האוצר פ. ספיר :

השר ורהפטיג הציע לקבל הסכמה עקרונית ואחר-כך להעביר לוועדה. אני מציע קודם ועדה שתבדוק, ואחר-כך להחליט.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אם שר-הדתות מסכים להצעת שר-האוצר, נוכל להימנע

מוויכוח עכשיו.

שר הכטחון מ. דיין :

אני מציע שכלול להצעה, שאולי שר-האוצר יסכים לו. להטיל על ועדה זו לא רק ללמוד את העניין, אלא גם להחליט.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול :

ואם יהיו חילוקי-דעות, זה יובא לכאן.

שר הבטחון מ. דיין:

לא, היא תחליט בעניין, כי אם יהיו חילוקי דעות,

האם אנחנו נשב פה על פרטים?

שר השיכון מ. כנטוב:

אני מוכן לקבל את ההצעות שהוצעו כאן, כי אני

נוטה לכך שהעניין יסודר, אבל לדעתי צריך ללוות עניין זה בפירסום גדול
בחוף-לארץ.

שר האוצר פ. ספיר:

אנחנו רוצים קודם לבדוק את העניין ואחר-כך

להחליט, אז למה לפרסם?

שר הבטחון מ. דיין:

ואחר-כך לפרסם למה החליטו שלא לתת פיצויים?

שר השיכון מ. כנטוב:

אני אומר שכאשר יחליטו, אם אנחנו מוציאים כסף

לדברים כאלה, צריך לדאוג שיהיה לזה אימפקט על דעת-הקהל. אני מציע שאם יוחלט
לשלם פיצויים, שהעניין יפורסם.

שר האוצר פ. ספיר:

אני מקבל את התיקון של השר דיין להצעתו.

השר מ. בגין:

אני מציע שכנסיות שנפגעו באש-האוייב, יקבלו פיצוי, אבל יבקשו לקבל זאת גם מהאוייב. הדוגמה הטובה ביותר היא כנסיית ה"דורמיציון" שקיבלה פיצויים מאתנו בעד נזק שנגרם על-ידי האוייב. גם אם שילמנו להם פיצויים, לדעתי יש לחייב את הכנסיות האחרות, אם נשלם להם פיצויים, לפנות בתביעה דומה לממשלה שצבאה פגע בכנסייה. לא יקבלו - לא יקבלו, אבל חשוב מאוד שתהיה תביעה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

ממשלת-יירדן מנהלת תעמולה גדולה בכל העולם הנוצרי, שלא יבואו לכאן צליינים נוצרים כל זמן שירושלים כבושה על-ידי ישראל. עכשיו הם עשו פעולה מיוחדת לקראת חג-המולד, ופנו אל כל סוכני-הנסיעות ואמרו להם לא להביא אנשים לקראת חג-המולד בבית-לחם, כל זמן שהיא בידי ישראל. ממשלת-יירדן פועלת באמצעות כל-מיני קשרים, ואנחנו מפעילים מצדנו את הכנסיות נגד עניין זה. הנה למשל, הפטריארך גורי אמר זה לא כבר למשלחת של צליינים מבריטניה לעשות תעמולה למען שאחרים יבואו לבקר בארץ-הקודש. אותו הדבר לגבי הקוסטוס של הפרנציסקנים, שאף הסכים שנפרסם דברים אלה בשמו. הרצון הטוב הזה של הכנסיות חשוב לנו מאוד. ממילא נצטרך לשלם להם כפי שאמר שר-הדתות, מוטב שננצל את הרצון הטוב הזה שלהם כדי לפעול נגד התעמולה של הירדנים, הפועלת נגד בואם של צליינים לכאן.

אני תומך מאוד בעד הצעת שר-הדתות, כי לדעתי זה ישתלם לנו, והם יכולים להוות גורם לבואם של צליינים במספרים גדולים יותר, ואנחנו זקוקים לרצון הטוב שלהם.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לדברי השר בגין - אני נגד זה שנבחר בין כנסיות שנפגעו על-ידי האוייב ובין כנסיות אחרות. דווקא בקשר לדוגמה שהוא הביא, כנסיית ה"דורמיציון", קיבלתי מכתב מעורך-דין, והוא תובע הרבה כסף, מפני שהוא אומר שהפגיעה בכנסייה על-ידי האוייב היתה באשמתנו. הם פגעו ב"דורמיציון", כי לנו היתה שם עמדה צבאית על גג ה"דורמיציון". הוא טוען: העמדתם עמדה במקום קדוש לנו על-ידי-כך גרמתם לאוייב לפגוע בו.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

איזה יסוד זה לתביעה משפטית?

שר הדתות ז. ורהפטיג:

לכן לא צריך להבחין. אני מציע למסור לוועדה

זכות הכרעה בכל העניין.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נשמעו כל-מיני דעות במצרים ובמדינות ערביות אחרות, שישראל תשלם פיצויים בעד נזקי המלחמה. אמנם ישנה הצעה להעביר זאת לוועדה, אבל אני מציע לחשוב היטב אם על-ידי זה אנחנו לא פותחים פתח לתביעות. מה שאמר כאן השר בגין, שנחייב אותם לדרוש מאחרים, גם כאשר אנחנו נשלם, אין

לזה ערך רב.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אתה יכול לתת להם זאת כהלואה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אולי. בשבוע שעבר טיפלנו בעניין קלקיליה וקבענו לתת סכום מצומצם, וכל מה שיהיה למעלה מזה יינתן כהלואה.

ברצוני להגיד לשר קול, כאשר אדם נכנס לתפקיד מסויים, הוא רואה את הכל מנקודת-ראות מסויימת. לדעתי אין לזה ערך, אם הערכים יגידו שהנוצרים רוצים שדווקא ערבים ישלטו על הכנסיות, אחרת לא יבואו לראותן.

ההצעה היא להעביר זאת לוועדה בה ישתתפו: שר המשפטים, שר האוצר, שר הדתות, השר בגין ושר השיכון.

שר השיכון מ. כנטוב:

אני לא מועמד לוועדה כזאת.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אז אני מציע לצרף את השר ששון.

שר האוצר פ. ספיר :

אני מציע ששר המשפטים יהיה יושב-הראש.

מוכיר הממשלה י. עוזאי :

זו ועדת-שרים או נציגי שרים?

שר המשפטים י. ש. שפירא :

ועדת-שרים, והשרים שירצו - יוכלו לשלוח נציגים.

על הוועדה לדון ולהחליט.

מ ח ל י ט י ם : ליפות כוחה של ועדת-שרים לבדוק את הבעייה של תשלום פיצויים לכנסיות שנהרסו או ניזוקו במלחמת-ששת-הימים ולהחליט בעניין, על דעת הממשלה.

הרכב הוועדה: שר המשפטים - יו"ר, שר האוצר,

שר הדתות, שר המשטרה והשר מ. בגין.

88. הסתייגויות להצעת חוק-תזכיר רישוי מתווכים

(נספחים 247 ו-340 אשר נשלחו אל חברי-הממשלה)

מוכיר הממשלה י. עוזאי :

בסעיף זה ישנה הסתייגות לשר שרף, אבל הוא

איננו. הוא אינו רוצה להיות ממונה על החוק הזה.

שר המשפטים י.ש. שפירא:

זוהי ההסתייגות, כי אני הצעתי שהחוק הזה יהיה בתחום סמכותו של משרד-המסחר-והתעשייה.

ראש הממשלה ל. אשכול:

נשמע מה העניין, ונראה אחר-כך מי יטפל בזה.

שר הדתות ז. ורהפטיג:

אני הכנסתי הסתייגות, כי אני נגד ריבוי המקצועות שמכניסים אותם ברגולציה ושהיו חייבים ברישוי מתאים. אני חושב שיש מקצועות שבהם לא צריך לקבוע חובה כזאת. במקצוע התיווך אין צורך בקוואליפיקציות מדעיות או אקדמאיות, ומבחינה עקרונית כל אדם יכול לעסוק בתיווך. עוד מעט נצטרך דיפלומות בשביל מתווכים וסרסורים. הצעת-חוק זו מציעה שבכל עניין כזה יהיה צורך ברשיון. אמנם שר המשפטים, בוועדת-החקיקה צימצם זאת למתווכים לענייני קרקעות, ולגבי יתר המקצועות נקבע ששר המשפטים יכול לקבוע איזה מקצוע זקוק לרישוי ומה התנאים. אם גזירה היא שנקבלנה, אני מוכן לצמצם את הדבר לגבי מתווכי קרקעות, או בכל נכסי דלא נידי, כי פה צריכה להיות יותר ביקורת על המתווך. אבל לגבי יתר המקצועות אינני רוצה לתת סמכות זו לשר-המשפטים. מחר הוא יכול להטיל זאת על שדכנים.

אני נגד סעיף 8, ואם שר-המשפטים יסכים למחיקת

הסעיף הזה - אסכים לקבלת החוק.

ראש הממשלה ל. אשכול :

אני מבין שיש סיכויים שאתם תסתדרו ביניכם, ואני מציע להחזיר הצעה זו לוועדת-החקיקה.

מ ח ל י ט י ם : בהמשך להחלטה מס. 449(חק/40) מיום ו' בניסן תשכ"ז (16.4.67), ליפות כוחה של ועדת-השרים לענייני חקיקה להחליט בדבר ההסתייגויות של שר הדתות ושר המסחר-והתעשייה להצעת חוק-תזכיר רישוי מתווכים.

89. מגבית מיוחדת למען ירושלים

שר האוצר פ. ספיר :

דומני שראש עיריית ירושלים וחבריו שוכנעו שהממשלה מתנגדת למגבית מיוחדת, ויש צורך בהחלטה פורמלית למען לא יעשו זאת. השר בגין, שחזר עכשיו מסיור בכמה ארצות חוץ, ודאי יודע מדוע מתנגדים למגבית נפרדת.

השר מ. בגין :

אבל בכל-זאת המגביות מתנהלות.

שר האוצר פ. ספיר :

אלה שקשורים לדבר, מתנגדים בכל תוקף לא רק למגבית מיוחדת, חדשה למען ירושלים, אלא אפילו למגביות מיוחדות למען האוניברסיטה וכדומה. ההתנגדות היא כללית למגביות מיוחדות ליעדים ולמטרות מסויימות. ראש-הממשלה, שר הפנים, ואני ישבנו עם ראש-העיר, טדי קולק, ויש לי רושם שהוא הבין את העניין, אמנם בעל כורחו. על-כל-פנים, הממשלה סוברנית

להחליט.

שר השיכון מ. בנטוב:

האם לפנינו בקשה להחליט לאסור דבר כזה, או שזו רק חוות-דעת שהממשלה היא נגד זה?

שר המשפטים י.ש. שפירא:

בקשה ליגאלית אין, אבל האמת היא שאנחנו יושבים על הצעת-חוק בעניין המגביות. במצב הנוכחי כל-אחד יכול לפתוח מגבית, וצריכה להיות בעניין זה איזו רגולאציה. במקרה הקונקרטי שלפנינו, הבינותי שראש עיריית ירושלים, אחרי שהוא נפגש עם ראש-הממשלה ועם שר הפנים, קיבל את הדין, והיום נוח לו שתהיה החלטה פורמאלית שאוסרת מגבית מיוחדת.

אבל הוא עורר שאלה אחרת, ואני אביא זאת בפני השרים שהזכרתי, בקשר לכספים שכבר הספיקו לאסוף במסגרת המגבית המיוחדת למען ירושלים. בעניין זה יש חילוקי-דעות.

שר הבטחון מ. דיין:

אין לי ספק שאצליח לשכנע את כולכם. גם אני תומך בכך שלא תהיה מגבית נפרדת לירושלים או למוסד אחר, אבל אני מציע להבחין בין המגביות, ובין מה שאני אומר על יסוד מה ששמעתי מפי ראש-העיר. התביעה היתה לא רק שלא תהיינה מגביות, אלא אם ישנן מדי פעם תרומות מיוחדות לעניין מסויים בירושלים - להכניס זאת לתקציב השוטף, ואז כמובן התורם אינו מוכן לכך, כי הוא נותן תרומה לעניין מסויים בירושלים.

דרך אגב, אני רוצה למסור שבאות אלינו תרומות במשרד-הבטחון, אם זה לקניית משחתת, אם זה לטיפול בנכים, ואם זה למשפחות החללים. כל הכסף הזה נכנס לקופה, ואז זה חוסך כספים בתקציב אחר. אבל אם אנחנו נאסור על עירית-ירושלים, ובעיקר ראש עירית ירושלים, טדי קולק, שהוא בעל מקצוע בעניין זה...

ראש הממשלה ל. אשכול:

זה הרע שבדבר.

שר הבטחון מ. דיין:

אני חושב שזה גם הטוב שבדבר - והוא יכול להשיג מאנשים שונים תרומות מיוחדות לדברים ספציפיים, אם זה לשתילת גן סביב החומה, שבתקציב הרגיל לא נוכל לעשותו, או דברים אחרים, צריך לזכור שבכל-זאת ירושלים, זה דבר מיוחד.

אני מציע שאנחנו נבחין בין עריכת מגבית מיוחדת לירושלים, ועל זה נחליט בשלילה, אבל בפירוש נציין שדבר זה אינו מונע אפשרות של תרומות מיוחדות לעניינים ספציפיים שאינם כלולים בתקציב. כי אם אנחנו נעשה אחרת, התוצאה היחידה תהיה שאותם האנשים שרוצים לתרום למטרה מסוימת, לא יתנו את הכסף. למה לנו לעשות זאת?

שר המשפטים י. ש. שפירא:

האינפורמציה שלי היא יותר מאוחרת מזו של שר-הבטחון, טדי קולק השלים עם הדבר לגבי העתיד, אבל יש שאלה של שימוש בכספים שכבר נאספו.

שר הבטחון מ. דיין:

אני שמעתי שממשלת-ישראל השלימה עם ההצעה הבריטית, אני מקווה שזה לא נכון.

שר המשפטים י. ש. שפירא:

אבל מה שטדי קולק תובע - ואני חושב שבעניין זה יש לו צדק - שהכספים אשר נאספו בתור תרומות לעירית-ירושלים, וזה מגיע ל-2 מיליון ל"י בערך, לא יוכלו להיכלל בתקציב הכללי של עירית-ירושלים. אני חושב שתימצא דרך לפשרה בין שר הפנים מצד אחד, וראש-העיר מצד שני, שהכסף הזה לא יוצא לקנליזציה, אלא בשביל מפעלים מיוחדים.

שר הפנים מ. ח. שפירא:

אינני מומחה גדול למגביות, אבל קיבלתי את הדעה של שר האוצר, שאנשים שתורמים כסף למטרה מסוימת, מנכים זאת אחר-כך מהתרומה שלהם למגבית-הבטחון. אבל יש עוד דבר - אני הצעתי בעניין זה הצעה ואינני יודע למה היא לא נתקבלה - יש תרומות של לא-יהודים, כמו למשל שפרינגר, שנתן מיליון ל"י. אני הייתי רוצה להבדיל בין תרומות של יהודים, שעלולות לפגוע במגבית הכללית, ובין תרומות של לא-יהודים, שיש אצלם סנטימנט מיוחד לירושלים. אם שפרינגר תורם מיליון ל"י לירושלים, זה לא פוגע במגבית הכללית. אם יש אפשרות כזאת, הייתי מסכים שלא לאסור לקבל תרומות מנוצרים.

שר השיכון מ. כנטוב:

ואם וולפסון רוצה לבנות בית-כנסת בירושלים, זה

אסור?

שר הפנים מ.ח. שפירא:

הוא יעשה זאת לאו-דווקא דרך העיריה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני תומך בהצעה של שר-הבטחון עם התוספת של שר-הפנים, ואני רוצה להוסיף תוספת שלי. במידה שזה נוגע ליהודים, אפשר לקבל מהם תרומה נפרדת למטרה מסוימת בירושלים, אם הם מילאו את חובתם למגבית-החירום הכללית. תרומה לירושלים אינה יכולה להיות במקום תרומה למגבית-החירום. אבל אם זה נוגע לנוצרים, נדמה לי ששר-הפנים צודק. גם בעבר היה נוהג כזה, שבקרן היסוד לא קיבלו תרומות רק למגבית-החירום אם האיש לא נתן גם למגבית הרגילה, כדי שהאחד לא יהיה על-חשבון השני. אני מציע שגם כאן תהיה התוספת הזאת, למען שתרומות מיוחדות לירושלים לא תהיינה על-חשבון מגבית-החירום שכולם מעוניינים בה.

שר האוצר פ. ספיר:

אני רוצה למסור כאן באוזני שר הבטחון ושרים אחרים את העובדות. קודם-כל כל מי שנותן תרומה מוריד זאת ממגבית-החירום. אפילו וולפסון, כשהוא בונה כאן בית-כנסת, מתדיין על-כך עם המגבית באנגליה ומכניס זאת ב"נדוניה". אין לי שום דבר נגד וולפסון. גם לא-יהודים, כמו הנרי פורד ואחרים, דרך מי שהיה שר-הבטחון, תרמו למגבית, וטדי קולק יכול לבוא אליהם ולהגיד להם שעניין ירושלים הוא חשוב, ואז הוא יקבל אותו כסף.

אינני נכנס כאן לעניין שפרינגר, לי יש דעות אחרות בעניין גרמניה מאשר לשר בגין, ואולי אפילו לשר ורהפטיג. במקרה זה אני מסכים עם השר ורהפטיג, אם זה נוגע לירושלים ולא למוזיאון. יש מי שתורמו למגבית-החירום, כספים שאין להם. בתוך 3.5 מיליון ל"י מגבית-החירום, יש 1 מיליון ל"י שהבטיחו העיריות והרשויות המקומיות, עם כל הגרעון שיש להם. הסוכנות היהודית, שכל מה שנשאר לה לטפל בו, זה העניין היחידי של הקליטה, גם היא התחייבה לתת תרומה, ואחר-כך תעביר אלינו דברים אחרים. וכמו העיריות, שמקימות צעקות בכנסת, במשרד-הפנים ובמשרד-האוצר, שיש להם חלק במצב הקטסטרופלי שלהם, גם מוסדות אחרים נתנו תרומות לגביה הזאת.

שר הפנים מ.ח. שפירא:

זה הכל על הנייר.

שר האוצר פ. ספיר:

אינני מדבר עכשיו על הערך של הדבר, אני רק מוסר

את העובדות.

אני רוצה בהזדמנות זו להגיד, שהגיעו אלינו הדים, שאם עירית-ירושלים עוסקת במגבית מיוחדת, זה כאילו יש קיפוח של ירושלים. אין דבר פשוט יותר מאשר להפסיק את הדבר הזה.

שר האוצר פ. ספיר:

ב"ג'רוסלם פוסט" נתפרסם מכתב - שחתמו עליו בין השאר שבעה מקבלי פרס-נובל - אל ראש-הממשלה, כדי להסביר לו עד כמה מכוון-ווייצמן חשוב, ווייסגל נשבע בפני שאין לו יד בעניין זה.

השר מ. בגין :

והוא באמת מומחה להשגת תרומות.

שר האוצר פ. ספיר :

הוא מומחה, אבל אינו צריך לעשות זאת. לגבי ירושלים אין יחס של קיפוח, לא לשר הפנים, לא לשר האוצר, ובוודאי לא לראש-הממשלה.

כל מי שעוסק בענייני ירושלים, והעניינים רבים ורציניים, יודע שזה רק מקלל אם נקבל בשביל ירושלים 2 מיליון ל"י או חצי-מיליון דולר, או נטיעת שני גנים. אם יש איזה איש לא-יהודי, ששולח כסף לראש עיריית ירושלים, כמו במקרה של שפרינגר, אני מניח שאיש לא כתב לו להעביר את הכסף דווקא אליו, אבל נוצרים תקדימים. אני יודע שעשרים מוסדות פנו לפועלי שווייץ והם אספו שם מיליון דולר. חמישים מוסדות פנו בקשר לצוואה שמישהו השאיר בבוסטון, כדי שיתרום אותה למדינת-ישראל.

זה לא עניין של שלוש-חמש תרומות. העובדה היא שאנחנו סירבנו במקרים מסויימים לתת לאנשים להופיע למען מגביות מסויימות. קיבלנו מיברקים שביקשו כי הרמטכ"ל יופיע בפתיחת המגבית בשביל האוניברסיטה בירושלים, וסירבנו. היה לנו דין-ודברים קשה בעניין הארוחה המסורתית שמכון-וייצמן עורך בניו-יורק, והם רצו שהאלוף הרצוג יופיע, וגם כאן התנגדנו. אוניברסיטת בר-אילן רצתה לקיים כנס סגור בקנדה, ואנחנו התנגדנו, וכולם השלימו עם זה.

גם אנשי עירית-ירושלים קיבלו את גזר-הדין.
 אינני נכנס עכשיו לבעייה, מה יהיה דינם של 1.5 או 2 מיליון הל"י אשר נאספו עד
 עכשיו, אם זה יועמד לרשות ראש-העיר או העיריה. הצעתי לראש-העיר שייפגש בעניין
 זה עם שר הפנים ושר המשטרה, ואני סומך עליהם שהם יקבעו בסמכות מי יהיה הדבר
 הזה. אבל לגבי העניין בכללותו אני מבקש לקבל כאן החלטה, שלא תהיה מגבית
 מיוחדת.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אולי נקבע ועדה מיוחדת שתקבע במקרים מיוחדים?

שר האוצר פ. ספיר:

יש לנו ועדה כזאת, שישבה זה לא כבר, וקבעה למה
 יוקצבו סכומים מסויימים שעומדים לזכותה.

שר הפיתוח ושר התיירות מ. קול:

אני עומד לערער על החלטות הוועדה.

שר האוצר פ. ספיר:

זו זכותך.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אני רוצה לומר לשר דיין, אני מכיר את הטכניקה של גיוס כספים במשך הרבה זמן. בדרך-כלל מוצאים אדם ואומרים לו: "אתה תגיד שאתה תורם למטרה זו וזו בירושלים, ואז תבוא ותבקש שיתנו לך להעביר זאת דרך המגבית-המאוחדת, כי אחרת אינך מקבל את הפטור ממס-הכנסה." אין לדבר זה סוף. אני חושש שאחרי הנאום האחרון של נאצר, אנחנו נצטרך לפנות ליהודים, לא רק בשתי מגביות. וכאשר הם באים הנה, הם טוענים למה מפוררים את המגביות, אף-אחד אינו מבין זאת. אנחנו צריכים להתרכז סביב דבר גדול. אנחנו יודעים מקרים מסויימים שבהם משפחות של נדבנים תורמות למטרות מסויימות בירושלים, כמו משפחת סאקר שתרמה למטרה מסויימת, או הגב' גסטנר שתרמה חצי-מיליון ל"י בשביל החאן.

שר האוצר פ. ספיר:

ועכשיו היא טוענת שאינה יכולה לתרום למגבית-החירום, כי היא נתנה בשביל החאן.

ראש הממשלה ל. אשכול:

אז מישוהו הביא אותה לכך. אם מעלים את עניין ירושלים בעולם, זה איזה דבר, ואפשר לגייס לזה תרומות מיוחדות, אבל הן עלולות לפגוע במגבית-החירום.

אני תומך בהצעת שר-האוצר. לפני איזה חודשים היו אצלי טדי קולק ואיש-שלום, ואמרתי להם לא לעשות זאת. סוכם שזה לא יהיה, כי אחרת יהיו עשרות מגביות שנצטרך לתת להן את ברכותינו. אם כבר יש איזה סכום, ודאי יימצא סידור, נדמה לי שצריך לשים סוף לזה, ולא נאשר מגביות מיוחדות.

שר הבטחון מ. דיין :

אני מבקש לרשום בפרוטוקול את דברי ראש-הממשלה, שאם יש מקרים מיוחדים - תימצא הדרך.

ראש הממשלה ל. אשכול :

זה רשום. אני יודע שגם זה אפשר לסרס. אז אני אבקש לדעת איך צמח הדבר הזה, שאדם רוצה לתרום דווקא למטרה זו.

שר הבטחון מ. דיין :

הוא יכול לרצות לתרום לנטיעת גן בירושלים.

ראש הממשלה ל. אשכול :

גם הגב' גסטנר ביקשה לתרום לחאן בירושלים.

שר האוצר פ. ספיר :

וכפי שאמרתי, היא טענה בבריטניה שאינה יכולה לתרום למגבית-החירום הראשונה בגלל זה.

מ ח ל י ט י ם : לא לאשר עריכת מגבית מיוחדת למען ירושלים בארץ ובחוץ-לארץ.

הישיבה ננעלה בשעה 12:45

=====

נוהל להארכת תקפן של תקנות-שעת-חרום

א. שר שהתקין תקנות-שעת-חרום יודיע כתום שבוע ימים מיום התקנתן למזכיר הממשלה אם בכוונתו להאריך את תקפן של התקנות מעבר לתקופה של שלושה חדשים או לאו.

ב. ההודעה על כוונת השר להאריך את תקפן של התקנות תכלול את תקופת ההארכה המבוקשת ואת נימוקיה.

ג. מזכיר הממשלה יביא את הודעתו של השר לידיעתם של יתר חברי הממשלה והיועץ המשפטי לממשלה.

ד. כל שר רשאי תוך 7 ימים מיום מתן ההודעה להסתייג מהצעת ההארכה, ומשעשה כן, תכריע בענין הממשלה. העתק ההסתייגות יימסר ליועץ המשפטי לממשלה.

ה. עברה התקופה של 7 ימים ולא הוגשה הסתייגות או החליטה הממשלה שלא לקבלה, יגיש היועץ המשפטי לממשלה או מי שהסמיך לכך, למזכיר הממשלה הצעת חוק להארכת תוקף, בהתאם להצעת השר או להחלטת הממשלה, הכל לפי הענין, ומזכיר הממשלה יגיש את הצעת החוק לכנסת מבלי שיהא צורך לקבל החלטה נוספת של הממשלה או לצרף את הצעת החוק לפרוטוקול של ישיבת הממשלה לתקופה של שבועיים.

ו. האריכה הכנסת את תקפן של תקנות-שעת-חרום עד למועד פלוני, מוסמך שר המשפטים, על פי בקשת השר שהתקין את התקנות, להגיש לממשלה הצעת חוק להארכה נוספת.

מזכיר הממשלה יביא את הצעת ההארכה לידיעת יתר חברי הממשלה, וכל חבר ממשלה רשאי, תוך שבוע ימים, לבקש את הכרעת הממשלה בדבר ההארכה.

לא נתבקשה הממשלה להכריע בדבר ההארכה תוך שבוע ימים כאמור או החליטה הממשלה על הארכת תקפן של התקנות, יגיש מזכיר הממשלה את הצעת החוק לכנסת בשם הממשלה.

(למען תת לכנסת הזדמנות סבירה לדון בהצעת החוק, רצוי שההצעה תוגש למזכירות הממשלה בעוד מועד, כדי לאפשר את הנחתה על שולחן הכנסת, לא יאוחר מששה שבועות לפני מועד פקיעת תקפן של התקנות).

ז. החלטת הממשלה מס. ד' בישיבה כא/ש"ט, מיום י"ז בסיון תש"ט (14 ביוני 1949),
ב ט ל ה.

כ"ג בחשון תשכ"ח

26.11.67